

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi kiittää ministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Allianssi esittää vakavan huolensa lain kiireellisestä valmistelusta, puutteellisista vaikutusarvioinneista ja lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskun vaikutuksista hyvin vaikeassa asemassa oleviin nuoriin.

Koska lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nostaminen on tehty vain alle kolme vuotta sitten, siitä ei ole saatavissa riittävästi tutkittua tietoa, jonka pohjalle tätä laskua voitaisiin perustella. Ikärajan laskulla ei myöskään todennäköisesti saavutettaisi esitettyä tavoitetta säästöistä, koska nuorten palvelujen tarve ei poistu ikärajan alentamisen myötä vaan se siirtynee muihin palveluihin. Allianssi kannustaa hallitusta suhtautumaan vakavuudella hallituksen esityksen arvioon siitä, että tämä uudistus vaikuttaisi negatiivisesti erityisesti jo nykyisellään kaikista vaikeimmassa tilanteessa oleviin nuoriin.

Jälkihuolto korjaa osaltaan lastensuojelun sijaishuollon ongelmia ja resurssipulaa. Jälkihuolto on erittäin tärkeää sijaishuollosta itsenäistyneille nuorille, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja syrjäytymisriskissä yhteiskunnassamme. Pahoin aliresursoitu aikuissosiaalityö ei riitä paikkaamaan jälkihuoltoa niiltä nuorilta, jotka ovat luottaneet sen saavansa edellisen hallituskauden jälkihuollon ikärajan nostamisen myötä. THL:n kyselyn mukaan hyvinvointialueilla ja Helsingissä aikuissosiaalityön asiakasmäärät ovat jo nykyisellään huomattavan suuria. Allianssi haluaa nostaa esille huolen tässä uudistuksessa jälkihuollon ulkopuolelle jäävien yli-ikäisten nuorten pääsystä heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin.

Ikärajan laskun yhtenä positiivisena vaikutuksena on arvioitu, että hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyön tehostaminen saa lisää kannusteita. Esimerkkinä on annettu etsivä nuorisotyö. Kuitenkin

etsivään nuorisotyöhön kohdennettu rahoitus voi vähentyä (valtiovarainministeriön budjettiehdotus) vuodelle 2024 tultaessa 2,3 miljoonalla eurolla eli noin 15 prosentilla. Allianssi yhtyy OKM:n muistutukseen siitä, että etsivään nuorisotyöhön osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista ja sen tarkoituksena on saada nuori ohjautumaan hänelle tarpeellisiin palveluihin kuten sosiaali- ja terveystyöpalveluihin. Tällä hetkellä monet itsenäistymisen tuen palveluista ovat erilaisten hankkeiden varassa, mikä ei edistä palveluiden saatavuuden jatkuvuutta tai nuorten alueellista yhdenvertaisuutta. Kolmannella sektorilla on tärkeä rooli nuorten aikuisten palveluiden täydentämisessä. Riittävästi resursoitujen palveluiden lisäksi julkisella kuin kolmannella sektorilla pystyisivät mahdollisesti osittain paikkaamaan ikärajan alennuksen aiheuttaman tilanteen, mutta resursseja ei ilmeisesti ole samassa suhteessa aikomusta lisätä kolmannelle sektorille ja hyvinvointialueille.

Allianssi suhtautuu positiivisesti siihen, että hallitusohjelmaan kirjatulla laaja-alaisella toimenpideohjelmalla halutaan ratkaista myös nuorten syrjäytymisen ongelma. Kuitenkin ikärajan nostamista perusteltiin juurikin syrjäytymisen ehkäisyn perusteella. Matalan kynnyksen palveluihin ja ennaltaehkäisyyn panostaminen on Allianssin mielestä ehdottoman kannatettavaa, mutta ei paljon palveluita tarvitsevien nuorten kustannuksella.

Allianssi kiittää hallitusta siitä, että hallituksen esityksessä on tehty nuorivaikutusten arviointia. Kuitenkin, nuorisolakiin perustuen nuoria on kuultava näin keskeisessä nuoria nuoria itseään koskevassa asiassa. Kuulemisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että asiasta pääsevät oikea-aikaisesti lausumaan myös sellaiset nuoret ja heitä edustavat tahot, joilla on kokemusta ja/tai muuta asiantuntemusta lastensuojeluun ja sen jälkihuoltoon liittyen. Koska lainsäädäntömuutos koskee haavoittuvassa asemassa olevaa ryhmää, on lausumiseen varattuun aikaan ja lausuntomahdollisuudesta tiedottamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota. Vaikka jälkihuollon ikärajan laskeminen koskee täysi-ikäisiä nuoria, ulottuu nuorisolaki ja sen kuulemisvelvollisuus 28-vuotiaisiin saakka.

Allianssi esittää huolensa hallituksen sosiaaliturvaan suunniteltujen säästöjen ja esitetyn jälkihuollon ikärajan laskun yhteisvaikutuksesta. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ja paljon erilaista tukea tarvitsevien yli 23-vuotiaiden nuorten tilannetta jälkihuollon ikärajan lasku todennäköisesti heikentää, ellei muu palvelujärjestelmä kykene tältä osin tehostamaan toimintaansa ja vahvistamaan poikkihallinnollista yhteistyötä. Esityksessä myös nostetaan esiin sivulla 15 hyvin ohuesti nämä yhteisvaikutukset. Lastensuojelun jälkihuollon piirissä ovat paljon tukea tarvitsevat nuoret usein työn ja koulutuksen ulkopuolella ja näin ollen muun muassa toimeentulotuen piirissä. Arvioiden mukaan noin 40 prosenttia jälkihuoltoa saavista nuorista on NEET-nuoria, eli he eivät ole muun muassa opintotuen tai muun ensisijaisen etuuden piirissä. Itsenäistymisen tuen puute ja toimeentulo-ongelmien kasvu voivat lisätä syrjäytymistä ja siten vesittää tämän uudistuksen säästövaikutukset.

Siltä osin kuin esityksessä on tehty teknisiä muutoksia lastensuojelulakiin ja tarpeelliset lisäykset varhaiskasvatusta koskeviin kuntien kustannusten jakoa koskeviin säännöksiin, meillä ei ole lausuttavaa.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on yli 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Pieskä Petra
Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry